

Особливості спортивного плавання у світлі ідей і принципів сучасної системи класифікації видів спорту

Качуровський Д.О.

Національний університет фізичного виховання і спорту України

Анотації:

Розглянуто найвідоміші класифікації сучасних авторів. Визначено критерії групування видів спорту у класифікації. Зазначено місце спортивного плавання у різних класифікаціях. Представлено психологічні характеристики спортивної діяльності: відносини спортсмена із суперником, з товаришами по команді, з середовищем спортивної діяльності. Наголошується на необхідності аналізу основних переживань спортсмена у ході змагальної ситуації. Принципово важливо розуміти і розглядати дані відносини у повному обсязі.

Качуровский Д.О. Особенности спортивного плавания в свете идей и принципов современной системы классификации видов спорта. Рассмотрены известные классификации современных авторов. Определены критерии группирования видов спорта в классификации. Указано место спортивного плавания в разных классификациях. Представлены психологические характеристики спортивной деятельности: отношения спортсмена с соперником, с товарищами по команде, со средой спортивной деятельности. Делается ударение на необходимости анализа основных переживаний спортсмена в ходе соревновательной ситуации. Принципиально важно понимать и рассматривать данные отношения в полном объеме.

Kachurovs'kyu D.O. Sport swimming characteristics in the light of ideas and principles of modern classifications of sports. The known classifications of modern authors are considered. The criteria of grouping of types of sport are certain in classification. The place of the sporting swimming is indicated in different classifications. Psychological descriptions of sporting activity are presented: relationships of sportsman with a competitor, with comrades on a command, with the environment of sporting activity. Emphasized necessity of analysis of the basic experiencing of sportsman during a competition situation. On principle it is important to understand and examine these relations in full.

Ключові слова:

рухова активність, критерій, взаємодія, середовище, суперництво, співробітництво, «відчуття води».

двигательная активность, критерий, взаимодействие, среда, соперничество, сотрудничество, «чувство воды».

motion activity, criterion, interaction, environment, rivalry, cooperation, "sense of water".

Вступ.

Питання про систему, в яку групуються існуючі види спорту, є одним з основних у теорії спортивної діяльності. Це одночасно питання про специфіку кожного окремого виду спорту, котра може бути виявлена чіткіше, як тільки у більш широкій та систематично впорядкованій сукупності існуючих спортивних дисциплін буде визначено місце даного виду.

Як відомо, спорт вивчають багато наук. Відповідно неоднаковими за характером виявляються ті критерії, котрі використовуються при побудові класифікацій спеціалістами різного профілю. Зокрема існують педагогічні, фізіологічні, біомеханічні класифікації [5; 7; 11; 12; 13]. Однак треба зазначити, що практично повністю відсутні класифікаційні системи, в основу яких були б покладені критерії, що розглядають спорт і окремі його дисципліни з філософської і соціологічної позицій. Тому питання про специфіку окремих видів спортивної діяльності як соціально-культурних феноменів є найменш опрацьованим на цей день. Ця обставина має багато негативних наслідків. Зокрема вона значно ускладнює розуміння сутності того, що реально відбувається зі спортсменом на світоглядному, морально-психологічному та, здебільшого, на психосоматичному рівні в тому чи іншому виді спортивної діяльності. Це обмежує можливість продуктивно будувати процес підготовки спортсменів, забезпечувати необхідну морально-вольову і психологічну підготовку, проводити виховну роботу в цілому.

Підкреслимо, що предметом нашої уваги у даному дослідженні перш за все є спортивне плавання.

Робота виконана за планом НДР Національного університету фізичного виховання і спорту України.

Мета, завдання роботи, матеріал і методи.

Мета дослідження полягає у тому, щоби критично розглянути існуючі системи класифікації видів спор-

ту, визначити критерії, відповідно до яких можна зробити групування цих видів як соціально-культурних феноменів і виявити особливості спортивного плавання як феномену такого стибу.

Результати дослідження.

Серед підходів, метою яких є укладання існуючих зараз видів спортивних дисциплін у певну систему, популярним є підхід, що реалізується у працях Л. Матвєєва [7]. Автор виокремлює:

1. види спорту, де вимагається рухова активність «із крайнім проявом фізичних і вольових якостей»;
2. види спорту, де змагаються «у мистецтві управління технічними засобами пересування»;
3. види, де вирішується завдання «враження цілі»;
4. модельно-конструкторські види спорту;
5. види спорту, де метою спортсмена є «абстрактно-логічне обігравання суперника» [7, с. 7].

В межах даної класифікації плавання відноситься до спортивних дисциплін першої групи і ставиться в один шерг із більшістю видів спорту, котрі сьогодні мають назву «атлетичних» – гімнастика, бокс, боротьба, легка атлетика, багато спортивних ігор та інше. Підставою для виокремлення всіх зазначених видів спорту в одну групу є та обставина, що у них, за словами Л. Матвєєва, «спортивне досягнення ... безпосередньо залежить від рухових можливостей спортсмена» [7, с. 7]. Специфіка плавання тут визначена, хоча й у досить загальному вигляді.

У відомій праці «Теорія спорту», під редакцією В. Платонова, в цілому приймається класифікаційна система Л. Матвєєва (існує лише розходження в одному пункті: тут упроваджується блок «види спорту, пов'язані із пересуванням місцевістю»). У зазначеній книзі прийнята також інша система, а саме та, котра зазвичай використовується у класифікації видів спорту, «що складають зміст програм Літніх і Зимових Олімпійських ігор» [12, с. 40]:

1. циклічні види;
2. швидко-силові;
3. види, основу яких складають складно-координаційні рухові дії;
4. спортивне одноборство;
5. спортивні ігри;
6. двоборство, багатоборство [11, с. 40].

Тут плавання визначається як циклічний вид спорту, що стоїть в одному шерезі з греблею, велосипедним спортом, біговими дисциплінами у легкій атлетиці та інше, що, звісно, має певні об'єктивні підстави, але разом з тим не прояснює ситуації достатньою мірою.

А. Тер-Аванесян вважає, що види спорту варто класифікувати за двома основними ознаками: «Перша – переважне значення виду спортивної підготовки, друга – спосіб (система) визначення переможців» [13, с. 194]. Поділ за першою ознакою в цілому ідентичний тому, що приймає Л. Матвеев, за другою ознакою, яку використовує автор, усі види спорту поділяються на три класи: 1) види спорту, де результати вимірюються інструментально; 2) види, де таке вимірювання не використовується; 3) види, що складаються із спортивних вправ, ефективність кожної з яких можна інструментально виміряти [13, с. 195]. А. Тер-Аванесян робить спробу подальшої деталізації системи, на якій ми тут зупиняємся не будемо.

Плавання відповідно до вище зазначеного відноситься до атлетичного виду спорту, де результати визначаються інструментально, а саме – за часом проходження спортсменом дистанції.

У спортивній фізіології проводиться класифікація спортивних вправ за таким критерієм як наявність або брак «дуже великих (а на змаганнях – граничних) фізичних навантажень» [11, с. 11]. До першої групи відносяться атлетичні види спорту, спортивні ігри, одноборство та інше; до другої – авіаспорт, парашутний і санний спорт. Фізіологічна класифікація об'єднує у групи фізичні вправи і види спорту, основу яких ці вправи складають, у відповідності до загалу фізіологічних параметрів, котрі оцінюються на підставі виокремлення «трьох основних характеристик активності м'язів, що беруть участь у відповідній вправі:

- 1) обсяг активної маси м'язів;
- 2) тип м'язових скорочень (статичний чи динамічний);
- 3) сила або потужність скорочень» [11, с. 5].

За першим критерієм спортивне плавання відноситься до видів спорту, де мають місце «глобальні вправи» – тобто ті, виконання яких вимагає активності більш ніж половини всієї маси м'язів тіла спортсмена (два інших випадки – це вправи «локальні» і «регіональні»). Далі можна стверджувати, що плавання – це вид спорту, котрий будується на вправах, що виконуються у динамічному режимі.

Друга класифікація, що прийнята у спортивній фізіології, здійснюється відповідно до «загальної кінематичної характеристики вправ» [11, с. 11-12]. За цією ознакою вправи (відповідно – види спорту) першої із вказаних вище групи поділяються на циклічні і ациклічні. Плавання є циклічним видом спорту.

Зазвичай у межах фізіологічної класифікації проводиться подальша деталізація, зокрема циклічні вправи поділяються на анаеробні та аеробні, котрі у свою чергу розрізняються за величиною потужності, котру повинен розвивати організм спортсмена при вирішенні тих рухових завдань, котрі складають основу даного виду спортивної діяльності. Плавання – спортивна дисципліна, у реалізації якої використовуються циклічні вправи анаеробно-аеробного характеру. Додаткова класифікація ациклічних вправ будується з урахуванням кінематичних і динамічних характеристик рухових дій [11, с. 17].

Існують також біомеханічні класифікації вправ, а також видів спорту [4].

У світлі тих ідей і принципів, котрі покладені в основу класифікаційних систем, що були розглянуті нами вище, спортивне плавання постає перед нами як вид спорту, основу якого складає рухова активність, котра потребує від спортсмена надзвичайних виявів фізичних і вольових якостей (тобто це атлетичний вид спорту), це циклічна спортивна дисципліна, ефективність дій у якій оцінюється інструментально (за часом проходження спортсменом дистанції), а також діяльність, якій притаманні характерні «глобальні вправи» анаеробно-аеробного характеру, що виконуються у динамічному режимі.

Коментуючи принципи побудови систем класифікації видів спорту, про які йшлося вище, варто перш за все відзначити, що кожна з них має переваги, оскільки ті критерії, що покладені в її основу, відображають певну специфіку, реально притаманну відповідним видам спорту. В той самий час очевидно, що практично в усіх випадках вказаних класифікацій ми маємо справу із ситуаціями, коли увага авторів прикута до аспектів спортивної діяльності, що відкриті переважно природничонауковому, об'єктивістському пізнавальному підходу. Зокрема тут приділено багато уваги режимам роботи організму (частіш за все це режими енергозабезпечення), котрі мають місце у ситуації вирішення рухових завдань в атлетичних видах спорту, а також кінематичним і динамічним особливостям рухових дій, однак поза полем зору дослідників лишається те, що складає основу спортивної діяльності – змагальна взаємодія, її специфіка у випадку того чи іншого виду спорту. Цілком очевидно, що зазначений момент у розумінні сутності тої чи іншої спортивної дисципліни є вирішальним.

Можна, без сумніву, класифікувати рухову активність за природничонауковими критеріями (кінематика і динаміка дій, їх енергетична потужність, наявність або відсутність крайніх фізичних навантажень, особливості появи фізичних якостей – сила, швидкість, витривалість, координаційні здібності та інше), як це має місце у переважній більшості існуючих класифікаційних систем, але все це буде мати відносно значення, оскільки всі перераховані вище (та аналогічні) оцінки відносяться, як цілком зрозуміло, до певних (не обов'язково пов'язаних зі спортом) випадків фізичної активності людини. При цьому в усіх розглянутих вище ситуаціях не береться до уваги та

фундаментальна обставина, що спортивна дія – це завжди процес взаємодії суб'єкта із «зовнішнім світом», взаємодія, у якій має місце і реалізуються у поєднанні об'єктивні і суб'єктивні компоненти.

У зв'язку із сказаним вище особливий інтерес викликають спроби побудови класифікаційних систем на основі психологічних характеристик. Певним кроком у даному напрямку є система, яку пропонує А. Пуні. Взявши за основу фізіологічну класифікаційну систему, прийнятту В. Фарфелем (автор групує всі види спорту, виокремлюючи наступні чотири блоки: циклічні, ациклічні, складно координовані, ситуативні види), А. Пуні вказує що у циклічних видах спорту основну роль відіграє така властивість як стабільність м'язово-рухових корегувань (1); в ациклічних – концентрація уваги (2); у складно-координаційних видах спорту – точне м'язове рухове диференціювання і точне просторово-часове диференціювання (3); нарешті, у ситуаційних видах спорту у якості головних виступають перцептивно-інтелектуальні та емоційні-вольові процеси, що дозволяють у короткі проміжки часу приймати адекватні рішення, відповідні змагальній ситуації, що складається (4) [9, с. 135].

У світлі принципу, що використаний у класифікації, запропонованій А. Пуні, варто сказати, що плавання – це вид спорту, котрий передбачає наявність у спортсмена високої здатності до стабільних м'язово-рухових корегувань.

Істотним кроком уперед у розробці класифікаційних систем видів спорту згідно з психологічними критеріями є праця Т. Джемгарова, який за обставину, що значною мірою визначає специфіку виду спорту, приймає «взаємодію спортсменів, що змагаються». При цьому автор звертає увагу, що дана взаємодія проявляється у «двох основних нормах: стосовно суперника – у формі протиборства (суперництва); стосовно партнерів у формі *взаємостійдії* (співробітництва)» [9, с. 36]. Істотно, що пропонуючи свою класифікацію, автор обмежується виключно тими видами спорту, котрі «характеризуються активною руховою діяльністю із крайнім проявом фізичних і вольових якостей спортсменів» [9, с. 35]; не аналізуються, таким чином, види спорту, пов'язані з управлінням засобами пересування, з модельно-конструкторською діяльністю, з пересуванням місцевістю, з абстрактно-логічним об'їгранням суперника, а також усі види стрільби та багатоборства).

У зв'язку із ставленням до суперника Т. Джемгаров виокремлює два самостійних випадки: контакт із суперником опосередкований у фізичному плані або умовний контакт (1) і контакт безпосередній фізичний (2), у межах котрого автор виокремлює випадок звичайного фізичного контакту (а), жорсткого фізичного контакту (б) і умовного фізичного контакту (в).

У зв'язку із взаємодією із партнерами по команді, котру Т. Джемгаров трактує як виключно дружню, як *взаємостійдню*, виокремлюються випадки сумісно-взаємопов'язаних дій («одночасна дія на «одному полі») (а) і дій сумісно-синкретичних (б) [9, с. 35-36].

Плавання у класифікації Т. Джемгарова визнача-

ється як вид спорту, для якого характерно: безпосереднє протиборство суперників у ситуації умовного фізичного контакту (1) і дій з партнерами по команді, що визначаються як сумісно-індивідуальні (2).

Існують також інші спроби побудови класифікацій видів спорту, що ґрунтуються на психологічних характеристиках відповідних ситуацій. Ці спроби, однак, не завжди, на нашу думку, вдалі. Так, Л. Серова поділяє всі види спорту на три великі групи. До першої групи відносяться контактні види спорту, де психологічний зміст того, що відбувається, визначається «безпосереднім протиборством суперників» [10, с. 19]. Другу групу складають види спорту, де стоїть завдання випередити суперників «за рахунок складності і краси рухів» [10, с. 20]. Третю – де підсумок змагання спортсмена оцінюється кількісно, «може проявлятися у секундах, кілограмах, метрах» [10, с. 20].

Безперечна перевага підходу Т. Джемгарова полягає, як ми вже відзначили, у тому, що він акцентує під час розгляду спортивних дисциплін значення аспектів того, що відбувається, пов'язаних із *процесом взаємодії суб'єктів*, які є учасниками змагальної ситуації. Іншими словами, Т. Джемгаров замінює традиційну ситуацію в усіх випадках класифікації видів спорту, коли предметом першочергової уваги дослідників є ситуація взаємодії спортсмена із середовищем, що розуміється при цьому як фізичний контакт тіла і оточуючого середовища (або тіла одного спортсмена з тілом іншого), ситуацією, де має місце *взаємодія суб'єктів*. Такого типу «переведення» процесу здійснення дій спортсмена у інший – соціальний – простір є кроком до принципово нового у побудові класифікаційних систем розгляду самого процесу спортивної діяльності, і цей крок, поза сумнівами, є позитивним.

Підхід Л. Серової це фактично рух назад стосовно тенденції, що пов'язана з точкою зору Т. Джемгарова. Разом з тим необхідно підкреслити, що підхід Т. Джемгарова, про який ми тут говоримо, так само потребує певного доопрацювання, оскільки тут сам автор не використовує повною мірою можливості розвитку аналізу в тому напрямку, який він сам запропонував.

Взаємодія – ось центральний феномен змагальної ситуації як такої, зокрема у спорті. Про взаємодію кого з ким можливо й необхідно тут говорити? Із суперником? – Без сумніву, із суперником, і Т. Джемгаров саме цю обставину справедливо бере тут за основу. Недолік його точки зору полягає у даному випадку в тому, що він не бере до уваги складний, внутрішньо суперечливий зазначений характер даної взаємодії. Для Т. Джемгарова – це безпелаяційне співробітництво. Однак, як показано у роботах М. Візитєя, дане відношення реально являє собою певну єдність співробітництва і суперництва. Прагнення до особистого досягнення, до індивідуалізації, яке характерно для людини в цілому і яке так акцентоване у спорті, має завжди іншу сторону – це прагнення до об'єднання з тією соціальною групою, з тим співтовариством, в якості члена якого індивід себе сприймає і в якому він прагне індивідуалізуватись, вирізнитись [2, с. 141-166]. Саме дана об-

ставина глибинно визначає психологічний (або навіть точніше – морально-етичний і загально світоглядний) сенс того, що відбувається з людиною у спорті.

Ведемо мову далі про стосунки (про взаємодію спортсмена) з «товаришами по команді». Це дуже важливий бік подій, котрі відбуваються у змагальній ситуації. Т. Джемгаров, однак, і тут фіксує лише окремих бік того, що у даному випадку має місце. Ситуація взагалі виглядає таким чином: «товариші по команді» – це для мене, спортсмена що змагається, не просто особи, котрі номінально є членами моєї спортивної команди. Це потенційно (дуже часто навіть реально) істотно більша сукупність осіб. Це, наприклад, члени мого спортивного клубу, це все ті, хто «вболіває» за результат мого виступу у змаганнях; подекуди, коли мова йде про міжнародні змагання, – це, можливо, громадяни моєї країни, честь якої я відстоюю у спорті. Між мною і членами даного співтовариства реально існує морально-психологічний контакт, який значною мірою визначає сенс, зміст та енергетику моїх змагальних дій. Важливо, однак, що й серед членів цього співтовариства є не тільки особи, що бажають мені успіху, але й ті, кого результат мого виступу не хвилює, і, нарешті, ті, хто бажає мені поразки. Тут також, відповідно, існують два аспекти, що перехрещуються і складно сполучаються: співробітництва (підтримки) і суперництва (протистояння).

Такою є реальна ситуація. Сутність справи не вичерпується наведеним вище. Є ще одна взаємодія, у яку я, як спортсмен, залучений особистісно – це моя взаємодія із середовищем. Принципово важливо подолати в ході аналізу цієї взаємодії погляд на неї як на ситуацію виключно суб'єкт-об'єктного (або навіть об'єкт-об'єктного як у класифікаціях, котрі ми розглядали вище) відношення. М. Візтей у своїх працях цілком справедливо звертає увагу на необхідність розгляду і розуміння взаємодії спортсмена із середовищем як випадку не простого фізичного (у звичному розумінні) контакту. Філософсько-антропологічна традиція аналізу рухової дії людини відкриває нам суб'єкт-суб'єктний характер взаємодії, котра має тут місце [2; 3]. Важливою є у даному випадку та обставина, що взаємодія, про яку йде мова, може бути за своїм характером як жорстким протистоянням, так і дружнім поєднанням, що означає знову таки, суперництво із середовищем і співробітництво з ним.

Що ми отримуємо у результаті аналізу? – Спортсмен реально залучений до змагальної ситуації у взаємодіях трьох видів: 1) із суперниками; 2) із членами того співтовариства, до якого він реально, на рівні переживання відповідної обставини, належить; 3) із середовищем, у якому цим спортсменом здійснюються змагальні дії. Такого типу залученість – варто підкреслити – має місце у випадку будь-якого виду спорту.

Простір, у якому здійснюється рухова дія спортсмена у процесі змагання, – це завжди морально-етичний простір [1, с. 91; 8, с. 19], і це завжди простір троїстий за своєю структурою: у ньому присутні – я, інший, всезагальне (або – Абсолют, Бог, Єдине і тому подібне, у кінцевому підсумку – *реальна колективність*, спе-

цифічною персоніфікацією якої є зазначені надреальні феномени [6, с. 118]). Відмінності одного випадку спортивної діяльності від іншого визначаються тим, у якій пропорції і у якому співвідношенні дані взаємодії опиняться у реально представленому випадку. Виявлення даної пропорції – це і є те завдання, котре варто вирішувати фахівцю, що намагається побудувати класифікаційну систему видів спорту. Звернемо увагу, що це буде вже не біомеханічна, не фізіологічна чи психологічна, а філософсько-соціологічна класифікація, у межах якої кожен вид спорту представлений як специфічний соціально-культурний феномен.

Нашим завданням, однак, не є здійснення спроби побудови повномасштабної класифікаційної системи вказаного типу. Ми хотіли б у зв'язку із зазначеним вище підкреслити лише певні особливості спортивного плавання. А вони є такими. Поміж трьох взаємодій, у які залучений спортсмен у плаванні, головним, з певною долею умовності, можна вважати *взаємодію спортсмена із середовищем*. Дійсно, саме вона має характер прямого фізичного поєднання тіла спортсмена і водного середовища, до того ж гармонічне поєднання двох її компонентів – подолання середовища (можна вважати суперництво) та поступливість (відповідно – співпраця) стосовно нього – має першочергове значення для отримання високого спортивного результату, котрий варто розуміти і як зовнішньо-практичний результат (швидке проходження дистанції), і як результат соціально-культурний, екзистенційно-сенсовний.

Поєднання, про яке тут йдеться, реально дане спортсмену у «відчутті води», котре стає для нього доступним після досягнення високого рівня спортивної майстерності і в якому «відчуття середовища» і «відчуття тіла» – базові для людини переживання у випадку будь-якої рухової дії [3] – виявляються у злиті в єдине переживання медитаційного характеру.

Що стосується двох інших взаємодій, у яку залучений плавець, то вони не мають характеру безпосереднього, прямого фізичного контакту, однак, активно проявляють себе на психологічному рівні і здатні справляти істотний вплив на характер взаємодії спортсмена із середовищем [2, с. 205]. Із загальних міркувань зрозуміло, що якщо вказані типи взаємодії також виявляються гармонічно врівноваженими (а це припускає, що врівноваженими будуть також відносно «суперництва» і «співробітництва»), вони стануть такими, що легко сполучаються із взаємодією першого типу і можуть виступити чинником їх зміцнення і підтримки. У протилежному випадку вони будуть послаблювати потенціал цієї взаємодії (зокрема, послаблювати «відчуття води»).

Висновки:

1. Існуючі класифікаційні системи видів спорту у більшості випадків беруть спорт в цілому та його види зокрема. Це має місце, наприклад, у випадку спроб визначення сутності спортивного плавання, котре було предметом головного інтересу в даній публікації. Головна за своїм сенсом подія, що відбувається у спорті – змагальна взаємодія індивідів, – лишається поза полем зору

дослідників. Певною мірою цей недолік долається у психологічній класифікації спортивних дисциплін, яку запропонував Т. Джемгаров, і у якій він робить спробу виокремити групи видів спорту на підставі специфіки взаємодій спортсменів із суперниками (а) і з партнерами по команді (б). Однак і тут у розумінні характеру вказаних взаємодій багато моментів виявляється упущеними.

2. Реальна ситуація, у якій перебуває індивід у спортивній змагальній діяльності, являє собою специфічну єдність трьох взаємодій або відносин: відносин із середовищем (1), відносини із суперником (2) і відносини з тим співтовариством, членом якого є індивід (від спортивної команди – до країни, котру спортсмен представляє у змаганні) (3). Специфічне сполучення цих відносин і визначає особливості того чи іншого виду спорту як соціально-культурного феномену.
3. У плаванні провідна роль належить відносинам спортсмена із середовищем. У межах цих відносин актуалізується «відчуття води», котре є основним переживанням для спортсмена-плавця у ході змагальної ситуації. Принципово важливо розуміти і розглядати дані відносини у повному обсязі, перш за все бачити в них не суб'єкт-об'єктні (як звичайно), а суб'єкт-суб'єктні відносини, котрими вони стають на рівні високотехнічного виконання плавальної дії. «Відчуття води» – це гармонічне сполучення «відчуття середовища» і «відчуття тіла» та одночасно єдність тенденцій протистояння спортсмена і середовища, а також співробітництво з ним.
4. Два інших типи відносин – із суперником і співтовариством – це також повномасштабні суб'єкт-суб'єктні відносини, у випадку кожних із яких в ідеальній ситуації поєднані дві протилежні тенденції – до співробітництва і до суперництва. Коли це поєднання має місце, тоді ситуація у цілому є оптимальною: з одного боку, тут кожен тип відносин не протистоїть будь-якому іншому, а навпаки, його

підтримує і доповнює, що збільшує «мотиваційно-енергетичний потенціал» змагальної дії, а з іншого боку, ми маємо тут ситуацію, котра характеризується максимально можливою світоглядною і морально-психологічною повнотою.

5. Головне завдання виховної роботи у плаванні – це створення передумов об'єктивного і суб'єктивного характеру для виникнення ситуації, що була описана вище.

Подальші дослідження передбачається провести в напрямку вивчення інших проблем особливостей спортивного плавання у світлі ідей і принципів сучасної системи класифікації видів спорту.

Література:

1. Бахти М. К философии поступка / М. Бахти // Философия и социология науки и техники. Ежегодник 1984-1985 гг. – М.: Наука, 1986. – С.80-160.
2. Визитей Н. Теория физической культуры: к корректировке базовых представлений. / Н. Визитей. Философские очерки. – М.: Советский спорт, 2009. – 184 с.
3. Визитей Н. О концептуальных основах спортивной кинезиологии / Н. Визитей. // Спортивный психолог. – Москва. – 2010. – №1. – С. 18-124.
4. Гелен А. О систематике антропологии / А. Гелен // Проблема человека в Западной философии. – М.: Прогресс, 1988. – С. 152-206.
5. Донской Д. Биомеханика. / Д. Донской. – М.: ФиС, 1979. – 340 с.
6. Маркс К. Экономическо-философские рукописи 1844 года // Маркс К., Энгельс Ф. – Соч. Т. 42. – С. 41-174.
7. Матвеев Л. Основы спортивной тренировки. / Л. Матвеев. – М.: ФиС, 1977. – 271 с.
8. Ницше Ф. Веселая наука. Злая мудрость. / Ф. Ницше. – М.: ЭКСМО, 2007. – 526 с.
9. Психология физического воспитания и спорта. – М.: ФиС, 1979. – 143 с.
10. Серова Л. Психология личности спортсмена. / Л. Серова. – М.: Советский спорт, 2007. 116 с.
11. Спортивная физиология / Под ред. Я. Коца. – М.: ФиС, 1986. – 240 с.
12. Теория спорта / Под ред. В. Платонова. – Киев: Вища школа, 1987. – 424 с.
13. Тер-Аванесян А. Педагогические основы физического воспитания. / А. Тер-Аванесян. – М.: ФиС, 1978. – 206 с.

Надійшла до редакції 08.09.2010р.
Качуровський Дмитрій Олегович
kachurovskiy@gmail.com